

Pavle Šegula

SNEG, LED, PLAZOVI IZDALA PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE LJUBLJANA 1986

Avtorja naslovne knjige poznamo v slovenski javnosti kot pisca mnogih člankov o snežnih plazovih in o nevarnostih v gorah, ki so izhajali v časopisih in revijah. Je načelnik in inštruktor podkomisije za snežne plazove pri Gorski reševalni službi Planinske zveze Slovenije. Po mnenju podpisanega poročevalca o tej zanimivi knjigi s podnaslovom »priročnik za planince, smučarje in druge« se je avtorju nabralo snovi za knjigo predvsem iz njegovih priprav za predavanja in demonstracije na tečajih gorskih reševalcev. S tem nikakor ni rečeno, da ima knjiga vrednost le za ozek krog ljudi. Reševanju izpod plazov je res namenjena tretjina knjige, toda preostali dve tretjini sta tako pomembni za vse tiste »druge« (iz podnaslova), ki zadnja leta v vedno večjem številu zahajajo v ogroženo gorsko okolje, da ta prva številka revije za varstvo pred naravnimi nesrečami nikakor ne more mimo obvestila o Šegulovem priročniku. Šegula namreč v njem ne poučuje samo, kako se rešiti iz snežnega plaza, temveč razpravlja o osnovah treh, pri nas še ne dovolj razvitih ved: o snegu (nivologiji), ledu (glaciologiji) in snežnih plazovih (lavinologiji). Kot evropsko poznani gorski reševalec je Šegula prihajal v stik z vrhunskimi strokovnjaki. To mu je olajšalo dostop do vodilne strokovne literature, iz katere je v slovenščino presadil najnovejša spoznanja. Tako beremo na prvih sedemdesetih straneh najnovejše ugotovitve o fizikalnih lastnostih snega, o snežni odeji in o ledu. Šele ko bralec spozna vrste snežnih kristalov, procese pri njihovem preobražanju oziroma staranju snežne odeje, ko razume sestavo snežne odeje in njen pomen za plazenje in izve, kako je treba analizirati snežno odejo, se lahko poglubi v presojanje, zakaj in kdaj začne ta snežna odeja po pobočju plazeti. Šele potem razume tipe snežnih plazov glede na sestavo snega, obliko plazine in poškodbe.

Morda bo kdo v priročniku pogrešal prikaz učinkov plazov na pokrajino in škode na stavbah in naseljih. Namesto tega je pri Šeguli, ki ima pred očmi vedno človeka-ponesrečenca, veliko o plazovnih nesrečah. Iz preglednic izvemo, da so pri nas snežni plazovi v desetletju 1974–1983 zasuli 95 ljudi in zahtevali 15 žrtev. V primerjavi s sosednjimi alpskimi državami to ni veliko, a še vedno preveč. Z avtorjem delimo upanje, da se to število ne bo povečevalo skladno z večjim obiskom v zasneženih gorah, če bo vsakdo znal bolje oceniti nevarnost plazenja in kako se mora vesti, če ga preseneti plaz. S Šegulovim priročnikom smo dobili moderno poljudnoznanstveno literaturo za izobraževanje o snegu in snežnih plazovih. Treba jo bo čim bolj popularizirati. V ta namen je nastal tudi tale zapis.

Že v dosedanjih člankih, pri opisu fizikalnih snežnih lastnosti v reviji Življenje in tehnika in še prej pri prevajanju Gaylovega priročnika o snežnih plazovih, se je avtor naslovne knjige ubadal, kako posloveniti strokovne izraze. V tej knjigi je moral skovati še več slovenskih terminov, ki jih seveda sproti pojasnjuje. Zato je knjiga pomembna tudi za slovensko znanost.

Od strok, ki zadevajo glavne naravne nesreče v Sloveniji, imamo v slovenščini poljudni priročnik iz seizmologije (Vlado Ribarič, Potresi, Ljubljana 1984), s Šegulovim priročnikom pa smo ga dobili tudi za lavinologijo. Kdaj bodo na knjižnem trgu podobni priročniki za druge nesreče (zemeljske plazove, poplave, vremenske katastrofe ipd.)?

Ivan Gams

VEDENJE MED NARAVNIMI NESREČAMI

Okrogla miza psihologov dne 22. oktobra 1986 v Radencih

Vednost o tem, kako ljudje doživljajo naravne in druge nesreče in kaj med njimi sploh počno, lahko veliko prispeva k preprečevanju hujših posledic ter k ustreznemu ukrepanju ob nesreči, pred njo in po njej. O teh stvareh se danes že precej ve, čeprav še vedno ne dovolj. Še težje je zato, ker v javnosti, pa tudi pri marsikaterem strokovnjaku, prevladujejo zmotna prepričanja o dogajanju. Prav zato je Društvo psihologov Slovenije svoje nedavno 15. posvetovanje začelo z okroglo mizo, posvečeno tej vsebini. V razpravi so poleg psihologov Janeka Museka, Franca Prosnika, Bernarda Stritiha in Marka Poliča sodelovali še geograf Ivan Gams, predstavnik RSLO Milan Lampret in Andrej Bauman ter predstavnik RSNZ Alojz Žist, torej ljudje, ki se bodisi raziskovalno, teoretično ali pa praktično ukvarjajo z nesrečami in dogajanjem ob njih. Tema razprave je bila zastavljena zelo široko. Soočiti je skušala različna pojmovanja nesreč med seboj ter našo prakso s teoretičnimi in empiričnimi spoznanji, ugotoviti, kje se ta upoštevajo in kje ne in zakaj, a tudi nakazati vlogo in poti vključevanja psihologije v nadaljnji razvoj SLO in DS. Seveda v dveurni razpravi ni bilo mogoče izčrpati nakazane problematike niti odgovoriti na vsa zastavljena vprašanja. Bila pa je še en droben korak na poti večjega upoštevanja človeka v teh dogajanjih; ne zato, da bi z njim manipulirali, pač pa, da bi v njih lahko postal še dejavnejši in učinkovitejši. Morda je bila njena največja vrednost prav v tem, da je po eni strani opozorila psihološko strokovno javnost pri nas na področje, ki ga je zanemarjala, po drugi pa opozarjala širšo javnost, da lahko od psihologije na tem področju marsikaj pričakuje in tudi zahteva. Ne nazadnje je bila njena vrednost tudi v medsebojnem seznanjanju strokovnjakov različnih profilov, ki se ukvarjajo s to problematiko. Končno so bili predvsem geografi — akademik Ivan Gams in njegovi sodelavci — tisti, ki so se s tem področjem raziskovalno že ukvarjali. Psihologijo pri nas to še čaka.

Marko Polič

POSVETOVANJE O NARAVNIH NESREČAH V BUDVI

Jelka Bratec*

Ob soglasju in podpori Koordinacijskega odbora za akcije solidarnosti pri Zvezni konferenci SZDL Jugoslavije ter v organizaciji Narodne tehnike Jugoslavije ter številnih strokovnih, upravnih organov in družbenih organizacij na zvezni ravni in iz republik in pokrajin je bilo od 23. do 25. oktobra 1986 v Budvi jugoslovansko posvetovanje na temo »Elementarne nesreče in katastrofe«. Na njem je sodelovalo okoli 450 udeležencev iz vseh republik in pokrajin, prijavljenih je bilo prek 90 referatov, v razpravah na plenarnem delu in v sekcijah je sodelovalo okoli 120 razpravljalcev. Po posvetovanju jugoslovanskih geografov o metodologiji proučevanja naravnih nesreč v Jugoslaviji (Ljubljana, 1983) je bilo to eno redkih interdisciplinarnih posvetovanj o naravnih nesrečah pri nas.

Cilj posvetovanja je bil vsestransko proučiti dosedanje teoretične in praktične izkušnje ter rezultate pri predvidevanju, zaščiti in odpravljanju posledic naravnih in drugih nesreč. Sekci-

* Republiška konferenca SZDL Slovenije, Komenskega 11, Ljubljana.